

Beslutsfattare: Rektor Dokumenttyp: Riktlinje Giltighetstid: tillsvidare	Beslutsdatum: 2021-11-29 Träder i kraft: 2021-12-01
Dokument som upphävs:LTU-4209-2020, LTU-597-2021, LTU-1870-2021	

Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet

Innehållsförteckning

1.	INLEDNING	3
2.	HANDLEDNING	3
2.1	HANDLEDARES ANSTÄLLNING OCH KOMPETENS.....	3
2.2	HANDLEDARUTBILDNING	3
2.3	HANDLEDARENS ANSVAR	3
2.4	HANDLEDNINGENS OMFATTNING.....	4
3.	TILLGODORÄKNANDE AV TIDIGARE STUDIER	4
4.	INSTITUTIONSTJÄNSTGÖRING	4
5.	EXAMINATOR	5
6.	EXAMENS BENÄMNINGAR	5
7.	DOKTORSEXAMEN	6
7.1	ORGANISATION VID DISPUTATION.....	6
7.2	DOKTORSAVHANDLING.....	7
7.3	TID OCH PLATS FÖR DISPUTATION.....	8
7.4	DISPUTATIONSAKT.....	8
7.5	TILLKÄNNAGIVANDE OM DISPUTATION.....	8
8.	LICENTIATEXAMEN	8
8.1	LICENTIATUPPSATS	8
8.2	ANHÅLLAN OM LICENTIATSEMINARIUM	9
8.3	TID OCH PLATS FÖR LICENTIATSEMINARIUM	9
8.4	DISKUTANT VID LICENTIATSEMINARIUM.....	9
8.5	EXAMINATOR VID LICENTIATSEMINARIUM.....	10
8.6	ORDFÖRANDE VID LICENTIATSEMINARIUM	10
8.7	TILLKÄNNAGIVANDE OM LICENTIATSEMINARIUM	10

1. Inledning

Utbildning på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet (LTU) bedrivs i enlighet med bestämmelser i Högskolelag och Högskoleförordning. I denna riktlinje beskrivs regler, riktlinjer och tillämpningar som gäller utbildning på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet. Rektors besluts- och delegationsordning reglerar beslutsvägarna inom universitetet.

2.Handledning

För varje doktorand utses minst två handledare, en som huvudhandledare och övriga som biträdande handledare.

2.1 Handledares anställning och kompetens

Huvudhandledare för nyantagen doktorand ska vara tillsvidareanställd >50 % av heltid vid LTU. Om huvudhandledares anställning vid universitetet upphör före den tidpunkt doktoranden avlägger examen kan denne efter beslut av prefekt kvarstå som huvudhandledare till dess att doktoranden avlagt examen.

Huvudhandledare ska inneha lägst docentkompetens. Biträdande handledare ska lägst ha kompetensen doktorsexamen/motsvarande konstnärlig kompetens. Jämn könsfördelning ska beaktas vid utseende av handledare.

Om byte av handledare sker under doktorandens forskarutbildning ska ovanstående tillgodoses.

2.2 Handledarutbildning

Prefekter ansvarar för att tillse att minst en av doktorandens handledare har genomgått handledarutbildning vid LTU eller motsvarande utbildning vid annat lärosäte.

2.3 Handledarens ansvar

Huvudhandledares ansvarar för att:

- utforma doktorandens individuella studieplan och definiera doktorandens forskningsprojekt i samband med antagning av och i samverkan med doktoranden,
- handleda doktoranden vetenskapligt/konstnärligt och pedagogiskt utifrån fastställd allmän studieplan för forskningsämnet och doktorandens individuella studieplan,
- följa upp den individuella studieplanen i samverkan med doktoranden minst en gång per år inför fastställande av prefekt,
- koordinera samverkan mellan handledare, doktorand och i förekommande fall personalansvarig för externt anställd doktorand,
- rapportera doktorandens godkända avhandlingspoäng,
- säkerställa att aktivitetsgrad och försörjning rapporteras in,
- upprätta och revidera finansieringsplan inför fastställande av prefekt.

Biträdande handledares ansvarar för att:

- komplettera den vetenskapliga/konstnärliga och pedagogiska kompetensen i forskningsprojektet.

2.4Handledningens omfattning

Handledningen ska anpassas efter behov och kan variera över tid men minst 10 timmar/termin ska doktorand som bedriver utbildningen på heltid handledas via personligt möte. Minst en gång per termin bör doktorand, huvudhandledare och biträdande handledare träffas gemensamt för uppföljning och planering av utbildningen.

3. Tillgodoräknande av tidigare studier

En doktorands ansökan om tillgodoräknande ska gälla kurser och kunskaper som är relevanta för doktorandens forskarutbildning och som adresserar de kunskapskrav som finns i den allmänna studieplanen för det aktuella forskningsämnet, doktorandens individuella studieplan och högskoleförordningens examensmål. Ansökan bör ske i nära anslutning till antagningen, eftersom ett beslut om tillgodoräknande tidigt i doktorandens forskarutbildning ger förutsättningar för den kommande planeringen av innehåll i utbildningen. Bedömning och beslut av tillgodoräknandets omfattning sker kurs för kurs.

Vid antagning till senare del ansöker doktoranden om tillgodoräknande av tidigare godkända kurser.

Ordförande i berörd fakultetsnämnd beslutar om eventuellt tillgodoräknande.

4. Institutionstjänstgöring

Doktorander anställda vid LTU kan ha institutionstjänstgöring. Det är viktigt att doktorand och handledare i samverkan med prefekt/avdelningschef tydliggör vad institutionstjänstgöringen innebär i tid och arbetsuppgifter. Generellt anses att en doktorand i rimlig omfattning ska finnas närvarande vid institutionen och delta i gemensamma aktiviteter (t ex institutions-/avdelningsmöten) inom institutionen/avdelningen eftersom deltagande i forskarkollegiet är en del av utbildningen. Allt utöver detta är att betrakta som institutionstjänstgöring, såsom till exempel undervisning och övriga specifika uppdrag.

Vid fastställande av undervisningsuppgifternas omfattning för den enskilda doktoranden ska hänsyn tas till vilket förarbete och efterarbete (inklusive examination) som krävs, vilket är beroende av kursens svårighetsgrad och nivå, undervisningens och ämnets karaktär, undervisningens uppläggning och metod samt doktorandens kompetens och erfarenhet av att undervisa inom kursen eller området. Doktoranden ska ha möjlighet att delta i schemaläggning av kursmoment i de kurser där doktoranden ska undervisa.

Innan doktorander börjar undervisa, eller arbeta med annan institutionstjänstgöring, ska det i den individuella studieplanen (ISP) ha angetts vad institutionstjänstgöringen innebär i tid. Det är angeläget att en nyantagen doktorand ges goda förutsättningar att komma igång med sina studier. I likhet med det lokala arbetstidsavtalet för lärare vid LTU (dnr LTU-463-99) ska doktorandernas institutionstjänstgöring planeras årsvis och då i samverkan mellan berörd doktorand, handledare och prefekt/avdelningschef. Detta sker lämpligen i samband med uppdatering av ISP. I ISP planeras och följs institutionstjänstgöringen upp. Det faktiska utfallet av omfattningen av institutionstjänstgöringen ligger till grund för beräkning av doktorandens aktivitetsgrad. Omfattning kan anges i timmar eller i procent. Anges den i procent ska detta vara i procent av en årsarbetstid på heltid, för närvarande 1720 timmar (enligt Projektredovisning vid LTU). För doktorander med heltidsanställning vid LTU får institutionstjänstgöringen inte överstiga 20 procent över tid.

5. Examinator

Examinator ska ha kompetensnivå docent eller professor och ha en anställning vid Luleå tekniska universitet.

6. Examensbenämningar

Vid Luleå tekniska universitet utfärdas följande examina på forskarnivå

- Teknologie doktorsexamen/Degree of Doctor of Philosophy in Science
- Filosofie doktorsexamen /Degree of Doctor of Philosophy
- Juris doktorsexamen/Degree of Doctor of Laws
- Ekonomie doktorsexamen/Degree of Doctor of Philosophy in Business and Economics
- Teknologie licentiatexamen/Degree of Licentiate of Science
- Filosofie licentiatexamen/Degree of Licentiate of Arts
- Juris licentiatexamen/Degree of Licentiate of Legal Science
- Ekonomie licentiatexamen/Degree of Licentiate of Science in Business and Economics

Doktorsexamen respektive licentiatexamen ges normalt en benämning som svarar mot namnet på det vetenskapsområde inom vilket forskningsämnet är inrättat. Om särskilda skäl finns kan examen för en enskild doktorand ges annat förled än den som fastställts i den allmänna studieplanen. Ansökan om annat förled prövas på nämndsnivå (ordförande) alternativt rektornivå. Prefekt ansöker om detta i samband med antagning av doktoranden eller så snart det under utbildningens gång finns anledning att pröva om examen ska få annat förled än det fastställda.

Ordförande i filosofiska fakultetsnämnden beslutar då doktoranden är antagen i forskningsämne som tillhör humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde och doktoranden önskar få förledet teknologie på doktorsexamen eller licentiatexamen.

Ordförande i tekniska fakultetsnämnden beslutar då doktoranden är antagen i forskningsämne som tillhör tekniskt vetenskapsområde och doktoranden önskar få förledet filosofie alternativt ekonomie på doktorsexamen eller licentiatexamen.

Rektor beslutar då doktoranden önskar doktorsexamen inom annat vetenskapsområde än de befintliga inom universitetet. Licentiatexamen utfärdas endast inom universitetets befintliga vetenskapsområden.

Vid prövning av möjligheten att erhålla annat förled på examen än det som gäller för det vetenskapsområde till vilket forskningsämnet hör gäller följande bedömningsgrunder:

- doktorandens examen på grundnivå/avancerad nivå
- behörighetskrav för antagning till forskningsämnet
- handledares kompetensområde
- licentiatuppsatsens/doktorsavhandlingens inriktning

7. Doktorsexamen

Doktorand som önskar få avlägga disputationsprov ska efter samråd med handledarna ansöka om detta hos ansvarig prefekt. Huvudhandledaren föreslår prefekten dels tid och plats för disputationen, dels opponent, ledamöter i betygsnämnd inklusive en ersättare samt ordförande vid disputationen. En presentation av föreslagen opponent och föreslagna ledamöter i betygsnämnden inklusive ersättaren samt deras CV ska bifogas till ansökan om disputation. Opponent, ledamöter i betygsnämnden inklusive ersättare, huvudhandledare och biträdande handledare ska fylla i jävsdeklarationer, enligt mall¹, vilka bifogas ansökan.

7.1 Organisation vid disputation

För utseende av organisation vid disputation vid Luleå tekniska universitet gäller följande:

- opponent ska vara en internationellt erkänd forskare inom ämnesområdet,
- opponent, ledamöter i betygsnämndens, samt ersättare för ordinarie ledamot i betygsnämndens kompetensnivå ska vara lägst docent,
- opponent och ledamöter i betygsnämnden ska inte vara verksam vid Luleå tekniska universitet,
- mer än ett kön ska finnas representerat i betygsnämnden,
- opponent och ledamöter i betygsnämnd ska fysiskt närvara vid disputationstillfället,
- ersättare för ordinarie ledamot i betygsnämnden bör vara verksam vid Luleå tekniska universitet, men inte från samma forskningsämne som doktorand, huvudhandledare eller handledare
- tidigare eller nuvarande handledare får inte vara opponent eller ingå i betygsnämnden,
- betygsnämnden består normalt av tre ledamöter. I de fall avhandlingen är av sådan karaktär att tre ledamöter inte kan representera alla perspektiv på avhandlingen som är rimligt att kräva kan beslut fattas att betygsnämnden ska bestå av fem ledamöter,

¹ Mall återfinns i Handbok för utbildning på forskarnivå, Luleå tekniska universitet

- avser disputationen en examen där doktoranden tillåts en annan examensbenämning än den som är fastställd i allmän studieplan för forskningsämnet ska det i betygsnämnden ingå minst en representant för det vetenskapsområde där förledet är det normala,
- huvudhandledare och biträdande handledare ska inte vara ordförande vid disputationen.

Om särskilda skäl föreligger kan dispens beviljas från ovanstående. Detta sker efter ansökan från prefekt. Prefekt beskriver och motiverar särskilda skäl till varför undantag ska medges. Ansökan om undantag behandlas restriktivt. Rektors besluts- och delegationsordning reglerar beslutsvägarna inom universitetet.

Undantag medges endast avseende följande krav:

- opponent, ledamöter i betygsnämnden, samt ersättare för ordinarie ledamot i betygsnämnden ska inneha lägst docentkompetens,
- opponent och ledamöter i betygsnämnden inte ska vara verksam vid Luleå tekniska universitet,
- ersättare för ordinarie ledamot i betygsnämnden bör vara verksam vid Luleå tekniska universitet, men inte från samma forskningsämne som doktorand, huvudhandledare eller handledare,
- mer än ett kön ska finnas representerat i betygsnämnden,
- opponent och ledamöter i betygsnämnd ska fysiskt närvara vid disputationstillfället.

7.2 Doktorsavhandling

En doktorsavhandling vid Luleå tekniska universitet kan utformas antingen som ett enhetligt sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som ett antal vetenskapliga artiklar (sammanläggningsavhandling). Varje forskningsämnes allmänna studieplan beskriver vilken typ av avhandling som krävs för ämnet.

Till en monografiavhandling kan bifogas tidigare utgivna publikationer. Doktorsavhandling i form av en sammanläggningsavhandling får godkännas endast om de olika delarbetena sammanförs i en inledande, sammanfattande text (en kappa). Kappan integrerar de olika delarna och tydliggör doktorandens arbetsinsats. Vid sammanläggningsavhandling där ett eller flera delarbeten har fler än en författare ska doktorandens insatser i de olika delarbetena beskrivas i kappan.

När arbetet är en sammanläggningsavhandling av artiklar ska de förtecknas. Det ska framgå om artiklarna är publicerade, accepterade, submitterade eller i manus samt artiklarnas titel, medförfattare, och tidskrift/konferens.

Doktorsavhandling som författats av två eller flera personer gemensamt får godkännas om författarnas insatser kan särskiljas.

Doktorsavhandlingen ska skrivas på svenska eller engelska.

7.3 Tid och plats för disputation

Disputation ska ske under normal arbetstid under 10 januari-20 juni respektive 1 september-20 december. Platsen för disputationen ska vara någon av Luleå tekniska universitets campusorter.

Undantag från ovanstående kan endast medges efter särskild prövning. Prefekt motiverar särskilda skäl till varför undantag ska medges. Ansökan om undantag behandlas restriktivt. Rektors besluts- och delegationsordning reglerar beslutsvägarna inom universitetet.

7.4 Disputationsakt

Disputation ska genomföras på svenska eller engelska.

Om utsedd opponent får förhinder ska, om tiden möjliggör detta, ordförande i berörd fakultetsnämnd utse en ny opponent efter förslag från prefekten. Om en akut situation uppstår vid disputationstillfället ska någon av ledamöterna i betygsnämnden utses som opponent av i första hand ordförande i berörd fakultetsnämnd och i andra hand av utsedd ordförande vid disputationen. Betygsnämnden kompletteras då med utsedd ersättare för ordinarie ledamot. Om ledamot i betygsnämnden får förhinder ska utsedd ersättare ingå som ordinarie ledamöter i betygsnämnden. Ordförande i berörd fakultetsnämnd ska, om tiden möjliggör detta, utse en ny ersättare efter förslag från prefekten. Om en akut situation uppstår så att betygsnämnden vid disputationstillfället endast består av två personer ska lämplig behörig ersättare utses av i första hand ordförande i berörd fakultetsnämnd och i andra hand av utsedd ordförande vid disputationen. Ersättare som utses ska uppfylla de regler och riktlinjer som gäller för ledamot i betygsnämnden.

7.5 Tillkännagivande om disputation

Tillkännagivande om disputation och publicering av avhandling ska ske senast 3 terminsveckor före disputation. Perioderna 20 december - 10 januari respektive 20 juni - 10 augusti exkluderas från de tre veckorna.

Undantag från ovanstående ska särskilt motiveras av prefekt. Prefekt motiverar särskilda skäl till varför undantag ska medges. Rektors besluts- och delegationsordning reglerar beslutsvägarna inom universitetet.

8. Licentiatexamen

8.1 Licentiatuppsats

Det självständiga forskningsarbetet ska resultera i en vetenskaplig uppsats. Uppsatsen ska vara av sådan vetenskaplig nivå att den efter eventuell omarbetning kan ingå i en publikation av god internationell standard.

En licentiatuppsats vid Luleå tekniska universitet kan utformas antingen som en sammanläggning av ett antal vetenskapliga artiklar eller som en monografi. Varje forskningsämnes allmänna studieplan beskriver vilken typ av uppsats som krävs för ämnet.

Vetenskaplig uppsats som författats av två eller flera personer gemensamt får godkännas som gemensam licentiatuppsats om författarnas insatser kan särskiljas. En sammanfogande text, en kappa, integrerar de olika delarna och tydliggör doktorandens arbetsinsats.

Licentiatuppsatsen ska skrivas på svenska eller engelska.

8.2 Anhållan om licentiatseminarium

Doktorand som önskar hålla licentiatseminarium ska efter samråd med handledarna anhålla om detta hos ansvarig prefekt. Huvudhandledaren föreslår prefekten dels tid och plats för seminariet, dels diskutant och examinator. Inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området föreslås även ordförande vid seminariet.

Prefekten ansvarar för att berörd nämnd (ordförandenivå) senast 8 terminsveckor före seminariet, delges beslut om tid och plats, utsedd examinator och diskutant samt inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området även ordförande för licentiatseminariet. En kort redogörelse för innehållet i licentiatuppsatsen (abstract) samt information om huruvida det vetenskapliga arbetet utformats som monografi eller sammanläggning av artiklar bifogas.

Vid sammanläggning av artiklar ska dessa förtecknas enligt mall² där titel, medförfattare, tidskrift/konferens med datum för publicering/accepterad/presenterad och antalet sidor i kappan framgår.

8.3 Tid och plats för licentiatseminarium

Licentiatseminariet är offentligt och sker under normal arbetstid under tiden 10 januari-20 juni respektive 1 september-20 december. Platsen för seminariet ska vara någon av Luleå tekniska universitets campusorter. Undantag kan endast medges efter särskild prövning. Prefekt motiverar särskilda skäl till varför undantag ska medges. Ansökan om undantag behandlas restriktivt. Rektors besluts- och delegationsordning reglerar beslutsvägarna inom universitetet.

Seminariet ska genomföras på svenska eller engelska.

8.4 Diskutant vid licentiatseminarium

Diskutant ska lägst ha kompetensnivå doktorsexamen eller motsvarande konstnärlig kompetens och får inte tillhöra samma forskningsämne inom universitetet som doktoranden

² Mall återfinns i Handbok för utbildning på forskarnivå, Luleå tekniska universitet

eller någon av handledarna. Diskutant erhåller ett arvode. HR tillhandahåller information om aktuellt belopp.

8.5 Examinator vid licentiatseminarium

Examinator ska ha kompetensnivå docent eller professor och ha en anställning vid Luleå tekniska universitet.

Inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området tillåts inte examinator vara samma person som huvudhandledare eller biträdande handledare.

Inom det tekniska området tillåts examinator vara samma person som huvudhandledaren.

8.6 Ordförande vid licentiatseminarium

Inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området utses en ordförande för licentiatseminariet.

8.7 Tillkännagivande om licentiatseminarium

Tillkännagivande om licentiatseminarium och publicering av licentiatuppsatsen ska ske senast 3 terminsveckor före seminariet. Perioderna 20 december - 10 januari respektive 20 juni - 10 augusti exkluderas från de tre veckorna.

Undantag från ovanstående kan endast medges efter särskild prövning. Prefekt motiverar särskilda skäl till varför undantag ska medges. Ansökan om undantag behandlas restriktivt. Rektors besluts- och delegationsordning reglerar beslutsvägarna inom universitetet¹.